

Spor Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Proaktif Kişilikleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Erkan ÇİMEN

Sorumlu yazar, Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0002-0043-0110>

Mutlu AKBULUT

Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

<https://orcid.org/0000-0002-7298-7508>

Özet

Bu çalışmanın amacı, Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin proaktif kişilikleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Araştırmaya Süleyman Demirel Üniversitesi Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören 96 kadın ve 127 erkek olmak üzere toplam 223 öğrenci katılmıştır. Demografik sorular için araştırmacı tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formu; proaktif kişilik incelemesi için Bateman ve Crant (1993) tarafından geliştirilen ve Claes ve ark. (2005) tarafından revize edilerek 10 maddeye indirilen Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği (PKÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Akın ve ark. (2011) tarafından yapılmış ve güncellenmiştir. Veri analizinde öncelikle veri varyansı ve homojenliği test edilmiş, heterojen bulunan verilere Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin proaktif kişilikleri ile problem çözme becerileri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Proaktif kişilik, problem çözme becerisi, spor bilimleri

An Examination of the Correlation Between Proactive Personalities and Problem-Solving Abilities Among Sport Sciences Faculty Students

Abstract

The aim of this study is to reveal the relationships between the proactive personalities and problem-solving abilities of Sports faculty students. A total of 223 students, 96 women and 127 men, studying at Süleyman Demirel University Faculty of Sports Sciences, participated in the research. To collect data in addition to the personal information form created by the researchers for demographic items; The Shortened Proactive Personality Scale (PCS), developed by Bateman and Crant (1993) and revised and reduced to 10 items by Claes et al. (2005) was used. The scale was adapted to Turkish by Akin et al. (2011). In the data analyzes, first data variance and homogeneity were tested, and Spearman correlation analysis was applied to heterogeneous data. As a result, a moderate positive relationship was observed between the proactive personalities and problem-solving skills of the participants.

Key Words: Proactive personality, problem solving ability, sports science

SUMMARY

Introduction & Aim

According to Bertolino et al. (2011), individuals who possess a proactive personality are able to take initiative in the face of unforeseen circumstances. As a result, they start to formulate solutions to the challenging situations that they come across. The objective of this study is to investigate the relationship between proactive personality and problem-solving ability of the students who are enrolled in sports science faculties.

Material & Method

During the course of the research, relational descriptions and scanning methods were utilised to define the situation that was discovered. The term "descriptive research design" refers to a method of conducting research that aims to provide a description of the situation, whether it be the past or the present. When conducting research, one makes an effort to define the events, individuals, or objects that are the focus of the investigation in the context in which they are found (Karasar, 2007). There is no attempt made to change or influence the situation. This study made use of the search engine form platform in order to collect the necessary information. During the academic year 2022-2023, a total of 223 volunteers, consisting of 127 males and 96 females, were chosen through a straightforward random selection process (Çingir, 1994). These individuals were selected from the Sports Faculty of Isparta Süleyman Demirel University, which had a population density of 665. The data that was included in the study was subjected to statistical analysis in a computer environment. Additionally, a normality test was carried out, which led to the conclusion that the series did not follow a normal distribution. This conclusion was reached due to the fact that the probability value of the test statistic was obtained to be 0.000. Consequently, non-parametric tests were utilised rather than parametric tests in this study. The arithmetic mean and standard deviation of the participants' scores on the scale in the form of $X \pm SD$ were presented to the participants.

Results

It was found that there was a moderately positive correlation between the proactive personality and the problem-solving skills of the students who participated in the study. The conclusion is that this correlation is positive. The reason for the situation is thought to be that students who are enrolled in physical education classes have a history of participating in sports and are able to adjust to different situations and circumstances. This is taken into consideration when considering the challenges that are encountered in classes that require physical skills. As part of the programme, they acquire knowledge and the ability to find solutions to problems that may arise as a result of these circumstances.

1. GİRİŞ

Lise eğitim kademesinden sonra yükseköğretim kademesinde eğitimini devam ettiren öğrenciler ailelerinden ayrılıp üniversite eğitimine başlar. Başta sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel olmak üzere pek çok açıdan yetişkin olarak topluma entegre olmaya çalışırlar. Üniversite düzeyinde eğitim görmeye başlayan öğrencilerin kişisel, ekonomik, akademik, sosyo-kültürel açıdan öğrenciler için yoğun bir biçimde gerçekleştiği, gelecekle ilgili şekillendirmeye çalıştıkları bir dönemdir (Şahin ve Fırat, 2009). Üniversite dönemi, ergenlik dönemi gibi zor bir sürecin sonunda başlamaktadır. Yükseköğretimde geçirilen zaman, öğrencilerin zaman zaman hüznün, gerginlik, stres ve kaygı yaratan durumlarla karşı karşıya kaldıkları ve bu durumlar karşısında uygun problem çözme davranışları veya stratejileri geliştirip, karşılaşılan bu durumların üstesinden gelmeye çalıştıkları yaşamlarının en önemli geçiş aşamalarından birisidir (Bülbül ve Acar Güvendir, 2014). Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin bu dönemi başarılı bir şekilde geçirebilmeleri için aktif bir kişilik sergilemeleri

gerekmektedir. Aynı zamanda bu dönemlerde başarılı olabilmek için proaktif bir kişilik sergilemek gerekmektedir.

Öğrencilerin başarılı olmalarında, yaşam koşulları etkili olmakla beraber, bireysel özelliklerin etkisi de göz ardı edilmemelidir. Bu kişilik özelliklerinden birisi de proaktifliktir. Problem oluşmadan önce, olası sorunları gözlemleyerek uygun çözümler üretebilen ve olayların içinde aktif olarak yer alan kişi olarak proaktif kişilik, öne çıkmaktadır. Bu anlamda proaktif kişiliği anlamak ve kavramak önem taşımaktadır. Araştırma literatürüne bakıldığında proaktif kişilik tanımıyla ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Proaktif kişilik, bireyin etrafını etki altına almak için girişimde bulunma davranışını ifade eder. Bireyin kendi başlattığı bir eylemi gerçekleştirme ve içinde bulunduğu durumu pozitif döndürme meyilli olarak adlandırılmaktadır. (Bateman ve Crant, 1993). Crant'a (2000) göre bir kişilik özelliği olarak araştırmaya konu olan proaktiflik, edilgen bir tutum benimsemek yerine var olan düzenin daha elverişli hale gelmesi, statükodan kurtulması için yeni fırsatlar yaratma yeteneğidir. Proaktif bireyler, amaçlanan hedeflere ulaşmak için çevreleriyle sürekli etkileşim içinde yeni fırsatlar yaratmak için girişimcilikle meşgul olurlar. Kendisinin ve çevresinin gelişimi için sorumluluk almaktan çekinmeyen proaktif bir insan, güçlü bir vizyona sahiptir. Bu vizyona sahip kişiler, yetenekleri belirlemek, süreç yönetimini geliştirmek ve yeni fikirler üretmek için inisiyatif kullanırlar (Li, Liang ve Crant 2010).

Proaktif bireyler, içinde buldukları dönemde karşılan durumları daha iyi bir düzeye getirmek veya yenilerini üretmek için çevrelerinde bir farklılık meydana getiren fırsatları yakalayan aktif bireylerdir. Öte yandan proaktif bireyler, hedeflerine ulaşana kadar faaliyetlerini sürdürmede ısrar etme eğilimindedirler (Greguras ve Diefendorff, 2010). Aynı zamanda proaktif kişilik problem çözme becerisini de beraberinde getirir (Crant, 2000). Proaktif kişilikler beklenmedik olaylarda inisiyatif alma yeteneğine sahip oldukları için ortaya çıkan problemleri durumlara çözüm aramaya başlarlar (Bertolino, Truxillo, ve Fraccaroli, 2011).

Problem çözme kavramı, bireyin edindiği bilgileri alıp işlemlerini ve uygulamada pratiğe dökmeyi zorunlu kılan bir deyimdir (Kantek ve Yeşilbaş, 2019). Mayer ve Wittrock'un (2006) tanımladığı gibi, problem çözme becerilerinin 4 kriteri vardır: problem çözme bilişsel alanda içsel olarak gerçekleşir, bilgiyi manipüle etme ve kavramsallaştırma sürecidir, amaca yöneliktir ve ayrıca kullanılabilir. Çözüme ulaşmak için hangi engellerin birlikte belirlendiğini belirlemek Nelerin aşılması gerektiğine karar vermek, sorunu çözen kişinin bilgi ve becerisine bağlıdır.

Problem çözme durumu iki temel beceriden oluşur; eleştirel düşünme ve gözlem becerileri. Gözlem yeteneği, tüm duyu organları aracılığıyla bilgi toplama, bilginin doğasını kavrama ve tahlil etme yeteneği manasına gelmektedir (Rahman, 2019; Siagan, Saragih ve Siagan, 2019; Tambunan, 2019). Ancak eleştirel düşünme becerileri; Öz düzenleme, öz disiplin ve öz-yönetimli bir zihniyettir. Eleştirel düşünmenin temel amacı, bireyin süreçlerini ve düşünme sürecini kontrol ederek bu süreci olumsuz etkileyen davranışları ortadan kaldırmak ve düşünmeyi öğrenmektir (Paul ve Elder, 2013).

Sporcuların planlı biçimde bedensel aksiyon girişiminde bulunmaları bilişsel, sosyal, psikolojik ve fiziksel gelişimine olumlu yönde bir etkisi olduğu bilimsel olarak ortaya konmuş ve kanıtlanmıştır. Öte yandan bu adayların spor fakültesinde okuyan öğrencilerle spor etkinliklerine ağırlık vermeleri nedeniyle problem çözme becerileri açısından doruk noktasında olması (Avena, McIntosh, Whitney, Wiens, ve Knight, 2021; Morawietz ve Muehlbauer, 2021). Proaktif kişilik ve problem çözme becerileri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır ancak Özkurt'un (2015) proaktif kişilik ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi içine alan çalışması spor fakültesinde okuyan öğrenciler üzerindedir. Bu çalışmanın amacı, Spor Fakültesi'nde bulunan öğrenci adaylarının proaktif kişilik ile problem çözme becerileri

arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak ve proaktif kişilik ve problem çözme becerisi alanlarında ileride yapılması düşünülen çalışmalarda ihtiyaç duyulan kavramları tanımlamaya yardımcı olmaktadır. Bu çalışma literatürdeki bu eksikliğin giderilmesi aşamasında katkı sağlaması düşünülmektedir. Spor Bilimleri Fakültesi'nde eğitim -öğretim alan öğrencilerde proaktiflik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için aralarındaki ilişki analiz edilmeye çalışılmıştır.

2. MATERYAL & METOT

Araştırma Deseni

Çalışmada, söz konusu durumu belirlemek için ilişkili görüntüleme ve tarama yöntemleri kullanılmıştır. Geçmişteki veya şimdiki durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımına betimsel araştırma deseni denir. Araştırmaya konu olan olay, kişi ya da nesnelere, içinde buldukları koşullar içinde tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2007).

Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklemini evreni oluşturan Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinin de 2022-2023 yılı eğitim döneminde öğrenim gören toplam 665 öğrenci içinden 127 erkek ve 96 kadın olmak üzere toplam da 223 gönüllü kolay ulaşılabilirlik ilkesine bağlı olarak (Çingir, 1994) seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada bilgi elde etmek için internet üzerinde bulunun arama motoruna ait form platformu kullanılmıştır. Veri toplama aşamasında araştırmaya ilişkin bilgiler ve örneklem oluşturmaya yönelik ölçek formları çevrimiçi bir platform aracılığıyla üniversite öğrencilerine gönderilmiştir. Ölçeğin ilk bölümünde katılımcıların kişisel bilgilerine ilişkin sorular yer alırken, ikinci bölümde kısaltılmış proaktif kişilik ölçeği ve üçüncü bölümde problem çözme ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu

Çalışmaya katılan öğrencilere yaş, cinsiyet, doğum yeri, aile gelir düzeyi, anne- baba öğrenim düzeyi, not ortalamasından oluşan 7 soruluk form uygulanmıştır.

Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği

Bateman ve Crant (1993) tarafından geliştirilen ve Claes ve ark. (2005) tarafından revize edilerek 10 maddeye indirilen Kısaltılmış Proaktif Kişilik Ölçeği (PKÖ) kullanılmıştır. Türkçe'ye uyarlaması Akın ve ark. (2011) tarafından yapılan ölçek aslına uygun olarak 10 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte, olumsuz herhangi bir ifade bulunmamakla beraber yedili Likert türünde olan her bir ifade için "hiç katılmıyorum (1) den "tamamen katılıyorum (7)" a şeklinde derecelendirilmiştir. Türkçeye uyarlanmış ölçek için Cronbach alfa değeri .83 olarak sunulmuştur. Ölçekten elde edilen puanların yükselmesi, proaktif kişilik özelliği gösterme düzeyinin arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Problem Çözme Envanteri

Heppner ve Peterson tarafından 1982 yılında geliştirilen bu envanter; Türkçeye uyarlanması Nail Şahin, Nesrin Hisli Şahin ve Paul Heppner tarafından 1993 yılında yapılmıştır. Problem çözme envanteri 35 maddeden oluşmaktadır; 6'lı Likert tipi (1, "her zaman böyle davranırım.", "2, çoğunlukla böyle davranırım.", "3, sık sık böyle davranırım.", "4, arada sırada böyle davranırım.", "5, ender olarak böyle davranırım.", 6, hiçbir zaman böyle davranmam.") bir ölçektir. Ölçek içinde yer alan maddelere verilen yanıtlar 1 ile 6 arasında değişen puanlar verilmektedir. Ölçek puanlanırken 9, 22. ve 29. maddeler puanlama dışı tutulur. 1, 2, 3, 4, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 25, 26, 30. ve 34. maddeler olumsuz olarak puanlanan maddelerdir. Bu maddeler yeterince problem çözme becerilerini temsil

ettiği varsayılmaktadır. Ölçekten düşük 32 en yüksek 192 alınabilmektedir. Cronbach alfa değeri 0.90 olarak sunulmuştur.

Etik Onay

Bu çalışma, "Araştırma ve Yayın Etiğine" uygun olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan 08.05.2023 tarihli ve 66/5 sayılı karar numarası ile izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri bilgisayar ortamında istatistiksel olarak analiz edilerek normallik sınaması yapılmış ve sınama sonucunda test istatistiklerinin olasılık değeri .000 bulunduğu için serilerin normal dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle parametrik testler yerine non-parametrik testler uygulanmıştır. Araştırmaya iştirak edenlerin ölçeklerden almış olduğu puanlar aritmetik ortalama ve standart sapma $X \pm Sd$ olarak sunulmuştur.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

	Değişkenler	N	%
Yaş	18-20	104	46,06
	21-23	112	50,2
	24 ve üzeri	7	3,01
Cinsiyet	Kadın	96	43,0
	Erkek	127	57,0
Doğum Yeri	Şehir	183	81,1
	İlçe	19	8,5
	Köy-Kasaba	21	9,4
Anne öğrenim Durumu	İlköğretim	82	36,8
	Orta öğretim	75	33,6
	Lise	51	22,9
	Yükseköğretim	15	6,7
Baba öğrenim Durumu	İlköğretim	42	18,8
	Orta öğretim	66	29,6
	Lise	92	41,3
GNO	Yükseköğretim	23	10,3
	0-1,99	26	11,7
	2,00-2,99	118	52,9
	3 ve üzeri	79	35,4
Aile Gelir Düzeyi	Asgari Ücret	140	62,8
	Asgari Ücretin 2 katı	39	17,5
	Asgari Ücretin 3 katı	44	19,7

Tablo 1'de, katılımcıların, yaş değişkenine göre, %46,06'nin 18-20, %50,2'si, 21-23 ve %3,01 unun 24 ve üzeri yaş; cinsiyet değişkenine göre, %43'ü kadın, %57'sinin erkek; doğum yeri değişkenine göre, %81,1'i şehirde, %8,5'nin ilçede, %9,4'nün köy -kasabada; anne öğrenim durumu değişkenine göre, %36,8'i ilköğretimde, %33,6'nın orta öğretim, %22,9'nun lisede, %6,7'nün yükseköğretim mezunu olduğu, baba öğrenim durumu değişkenine göre, %18,8'nin ilköğretim mezunu, %29,6'nın ortaöğretim, %41,3'nün lisede ve %10,3'nün yükseköğretim; Genel Not ortalama (GNO) değişkenine göre, %11,7'sinin 0,1-1,99, %52,9'nun 2-3, % 35,4'nün 3 ve üzeri; aile gelir düzeyi değişkenine

göre,%62,8'nin asgari ücret düzeyi, %17,5'nin asgari ücretin 2 katı düzeyinde, %19,7'sinin asgari ücretin 3 katı düzeyinde olduğu bulunmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların proaktif kişilik ile problem çözme beceri ölçeğinden elde edilen puanların çarpıklık-basıklık ve Kolmogorov-Smirnov testi anlamlılık düzeyi sonuçları

Ölçek	N	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov
Proaktif Kişilik	223	.262	-.605	.000
Problem Çözme	223	-.139	-.809	.000

Kolmogorov-Smirnov Testi sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin Proaktif kişilik ile problem çözme beceri toplam ve alt boyutlara ait skorlarında sapmaların anlamlı düzeylerde olduğu gözlemlenmiştir. Fakat bu dağılımların eğrilerine bakıldığında normallikten olağan dışı sapmalar olmadığı görülmüştür. George ve Mallery (2016) bu değerlerin ± 1 , aralığında olmasının normallikten aşırı sapmalar bulunmadığını yorumlamışlardır.

Tablo 3. Katılımcıların proaktif kişilik ölçeğinden aldıkları puanların betimsel istatistiği

Ölçek	N	Min	Max	$x \pm Sd$
Proaktif Kişilik	223	2,25	7,00	5.361 \pm .989

Çalışmaya katılan proaktif kişilik ölçeğinden aldıkları puanların (5.361 \pm .989) düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların problem çözme alt boyutlarından aldıkları puanların betimsel istatistiği

Ölçek Alt Boyutları	N	Min	Max	$x \pm Sd$
Aceleci Yaklaşım	223	18,00	60,00	37,892 \pm 11,437
Düşünen Yaklaşım	223	15,00	30,00	22,766 \pm 4,925
Kaçınan Yaklaşım	223	4,00	24,00	12,394 \pm 5,213
Değerlendirici Yaklaşım	223	6,00	18,00	11,856 \pm 3,707
Kendine güvenli Yaklaşım	223	15,00	36,00	25,367 \pm 5,221
Planlı Yaklaşım	223	11,00	24,00	17,793 \pm 4,348
Toplam	223	79,00	192,00	128,071 \pm 29,603

Katılımcıların Problem çözme alt boyutlarından aldıkları puanların betimsel istatistiği hesaplanmış ve değer bantları Aceleci Yaklaşım için 37,892 \pm 11,437; Düşünen Yaklaşım için 22,766 \pm 4,925; Kaçınan Yaklaşım için 12,394 \pm 5,213; Değerlendirici Yaklaşım için 11,856 \pm 3,707; Kendine güvenli Yaklaşım için 25,367 \pm 5,221; Planlı Yaklaşım için 17,793 \pm 4,348 bulunmuştur. Ölçek Alt Boyutları için toplam değer puanı 128,071 \pm 29,603 olarak hesaplanmıştır

Tablo 5. Katılımcıların problem çözme becerileri alt boyutları ile proaktif kişilik düzeyleri arasındaki ilişki

Problem Çözme Becerileri Alt Boyutları	Acelec Yaklaşım	Düşünen Yaklaşım	Kaçınan Yaklaşım	Değerlendirici Yaklaşım	Kendine güvenli Yaklaşım	Planlı Yaklaşım
r	.690**	.460**	.155*	.544**	.448**	.660**
1.Proaktif Kişilik	p	.000	.000	.020	.000	.000
n	223	223	223	223	223	223

Tablo 5 incelendiği zaman proaktif kişilik ile problem çözme becerisi alt boyutlarından acelec yaklaşım arasındaki ilişkinin .460 olduğu, düşünen yaklaşım ile proaktif kişilik arasında .690 olduğu, proaktif kişilik ile kaçınan yaklaşım arasındaki ilişkinin .544 olduğu, kendine güvenli yaklaşım ile proaktif kişilik arasında bulunan ilişkinin .448 olduğu ve proaktif kişilik ile planlı yaklaşım arasındaki ilişkinin .660 olduğu bulunmuştur.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Gelişen dünya ve değişen toplumla birlikte yaşantımıza günden güne yeni kavramlar girmekte, yaşam tarzımızı, dünyaya bakış açımızı, kişisel ilişkilerimizi etkilemektedir. Bu sebeple kişisel gelişim yazınında problem çözme ve proaktif kişilik ön plana çıkmaktadır. Proaktif kişiyi “mevcut durumu kontrol edebilen ve sorun ortaya çıktıktan sonra değil, önce gerekli önlemleri alabilen kişi” olarak tanımlamıştır. Toplumla, iş hayatına sağladığı avantajlar, yaşam kalite düzeyini arttırmadaki etkinliği araştırma konuları olarak değerli bulunmuştur. Çalışma kapsamında Spor Bilimleri Fakültesindeki öğrencilerin proaktif kişilik özellikleri ile problem çözme becerisi arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmaya katılanların proaktif kişilik ölçeğinden aldıkları puanların betimsel istatistiği incelendiğinde; katılımcıların proaktif kişilik ölçeğinden aldıkları puanların toplam puanları yüksek düzeyde bulunmuştur. Literatürde çalışmamızı destekler nitelikte araştırmalar mevcuttur. Er ve Aydemir'in (2022) Öğrencilerin proaktif kişilik özellikleri ile özdenetim ve akademik mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, proaktif kişilik ölçeğinden yüksek puanlar almışlardır. Bir başka çalışmada ise Özkurt ve Alpay (2018), Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin proaktif kişilik özelliklerinin incelendiği çalışmada proaktif kişilik puanları erkeklerde ve kadınlarda ise yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çimen (2022) Spor bilimleri fakültesi öğrencileri ile yaptığı araştırmada, katılımcıların proaktif kişilik ölçeği puanlarının yüksek düzeyde olduğu rapor edilmiştir. Araştırmacı tarafından yapılan literatür taramasında; Demir ve Arabacı (2021) Üniversitede görev yapan sınıf öğretmenleri ve Akçakanat ve Uzunbacak (2017) idari personel, Çelik ve Raba (2017) Üniversite öğrencileri, Uncuoğlu Yolcu ve Çakmak (2017) Geliştirme ofisinde çalışan kişilerin yüksek düzeyde proaktif kişilik tutumlarının olduğunu belirtmiştir. Ayrıca literatür incelendiğinde proaktif kişilik (Oral Kaya ve ark., 2016; Jawahar ve Liu, 2016; Erdem ve Yazıcıoğlu, 2015; Tetik ve Açıkgöz, 2013; Hess ve Bacigalupo, 2014; Deniz, 2013; Konaklıoğlu ve Kızanıklı, 2011) ve Problem çözme becerileri (Akıncı, 2022; Akıncı, 2020; Saputro ve ark., 2019; Häkkinen ve ark., 2017; Argaw ve ark., 2016; Yadav ve ark., 2016; Kalelioğlu, 2015;) üzerine yapılmış çalışmalara da rastlanmaktadır. Sunulan bu çalışma, spor bilimleri öğrencilerinin yüksek proaktif kişiliğinin nedenlerinin; fırsatları değerlendirebilen, olumsuzluk karşısında çözüm yollar üretebilen, hatayı tespit edip düzeltebilen, sorumluluk alan, engeller karşısında yılmayan aktif rol oynayan, her zaman yapıcı bir kimliğe sahip kişilikler olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların Problem çözme ölçeğinden aldıkları puanların betimsel istatistiği incelendiğinde; katılımcıların problem çözme ölçeğinden aldıkları puanların toplam puanları

ortalamasının üzerinde olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, Küçük (2012) Müzik bölümü öğrencileriyle yaptığı çalışmada toplam puanları ortalamanın üzerinde olduğunu tespit etmiştir. Elkin ve Karadağlı (2005) üniversite öğrencilerinin problem çözme becerilerini inceleyen çalışmalarında problem çözme becerileri ölçeği puan düzeyini ortalama düzeyde rapor etmişlerdir. Başar Akın ve Durna (2015) hemşirelik öğrencilerine yaptığı çalışmada orta düzeyde, Çağlayan, Taşgın ve Yıldız'ın (2008) araştırmasında, orta düzeyde, Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu'nun (2009) araştırmasında, Ege ve Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim fakültesi öğretmenlik bölümü öğrencilerinin problem çözme becerilerinin ortalamanın üzerinde olduğunu rapor etmişlerdir. Sunulan bu çalışmada katılımcıların problem çözme ölçeğinden aldıkları puanların toplam puanları ortalamasının üzerinde olması, öğrencilerin sorunlar karşısında düşünen, problemlerin çözümünde aceleci davranmadığı, Karar verme aşamasında dikkatli olduğu, çözüm aşamalarında problemin sonuçlarını analiz edebildiği ve bu doğrultuda değerlendirme gerçekleştirdikleri düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada katılımcıların proaktif kişilik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Şener (2019) öğretmenlere yaptığı çalışmada proaktif kişilik ve problem çözme becerisi arasında anlamlı ilişki olduğunu rapor etmiştir. Başka bir çalışmada, Karababa, Yılmaz, Kurudirek ve Kurudirek (2022) yapmış olduğu çalışmada öğretmen adayları açısından proaktiflik ve problem çözme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı rapor edilmiştir. Literatürde incelemelerinde proaktif kişilikle ve problem çözme becerisi üzerine yapılan başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sunulan bu çalışmada katılımcıların inisiyatif alabilen, değişimi görebilen, kontrol altında tutabilen, iletişim kuran, uyumlu olan, etkin bir rol almayı bilen, çıkan fırsatları anında değerlendiren, problemi tanıyan, anlayan ve çözüm üretebildiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin proaktif kişilik ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Ortaya çıkan durumun araştırmaya mevzu olan spor bilimleri öğrencilerinin sportif deneyim geçmişi olması ve öğrenim aldıkları program dahilinde yer alan sportif beceri icap eden derslerde karşılaşılan problemler olması durumunda değişen durum ve şartlara uyum göstermek ve bu koşullar oluşması durumunda meydana gelebilecek problemleri yönetebildiği ve çözüm üretebildiği düşünülmektedir.

5. SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

- Spor Bilimleri Fakültesi bulunan birkaç bölgenin birleştirilerek kümülatif şekilde proaktif kişilik ve problem çözme becerilerini araştıran çalışmalar düşünülebilir.
- Çeşitli fakülteler arasındaki proaktif kişilik ve problem çözme becerilerini inceleyen araştırmalar uygulamaya alınabilir.
- Özel yetenek sınavları ile öğrenci alan spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin proaktif kişilik ve problem çözme becerilerini inceleyen çalışmalar yapılabilir.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmaya eşit derecede katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çalışma ve yayınlanması konusunda herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

Etik Beyan

Bu makalede dergi yazım kurallarına ve bilimsel araştırma, yayın etiği kurallarına uyulmuştur.

Etik Kurul İzni ile İlgili Bilgiler

Kurul Adı: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimler Bilimsel Etik Kurulu

Tarih: 08.05.2023

Sayı No: 66/5

KAYNAKÇA

- Akçakanat, T., & Uzunbacak, H. H. (2017). Proaktif kişiliğin politik beceri üzerine etkisi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 5(3), 786-807.
- Akın, A., Abacı, R., Kaya, M., & Arıcı, N. (2011). Kısaltılmış proaktif kişilik ölçeği'nin (KPÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. ICES11 International Conference on Educational Sciences.
- Akıncı, A. Y. (2022). Anadolu Lisesi öğrencilerinin yirmi birinci yüzyıl becerileri ve kariyer kaygısı. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(57), 1338-1345.
- Akıncı, A. Y., Çakır, F., Pepe, K., & Türkay, İ. K. (2020). Lisanslı olarak spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin bazı değişkenlere göre problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 5(1), 64-72.
- Argaw, A. S., Haile, B. B., Ayalew, B. T., & Kuma, S. G. (2016). The effect of problem based learning (PBL) instruction on students' motivation and problem solving skills of physics. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(3), 857-871.
- Avena, J. S., McIntosh, B. B., Whitney, O. N., Wiens, A., & Knight, J. K. (2021). Successful problem solving in genetics varies based on question content. *CBE—Life Sciences Education*, 20(4).
- Başar, G., Akın, S., & Durna, Z. (2015). Hemşirelerde ve hemşirelik öğrencilerinde problem çözme ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 125-147.
- Bateman, T. S., & Crant, J. M. (1993). The proactive component of organization albehavior: A measure and correlates. *Journal of Organization Albehavior*, 14(2), 103-118.
- Bertolino, M., Truxillo, D. M., & Fraccaroli, F. (2011). Age as moderator of the relationship of proactive personality with training motivation, perceived career development from training, and training behavior alintentions. *Journal of Organizational Behavior*, 32(2), 248-263.
- Bülbül, T., & Güvendir, M. A. (2014). Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin yükseköğretim yaşamına uyum düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 397-418.
- Crant, J. M. (2000). Proactive behavior in organizations. *Journal of Management*, 26(3), 435-462.
- Çağlayan, H. S., Taşgın, Ö., & Yıldız, Ö. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 62-77.
- Çelik, E., & Raba, S. (2017). Heyecan arayışının yaşam doyumunu ile proaktif kişilik arasındaki ilişkide baskıcı etkisi, *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(1), 123-134.
- Çıngı, H. (1994). *Örneklem kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Çimen, E. (2022). Spor bilimleri fakültesinde öğrencilerinin proaktif kişilikleri ile zihinsel dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki: Süleyman Demirel üniversitesi örneği. *ROL Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-10.
- Demir, A. H., & Arabacı, İ. B. (2021). Sınıf öğretmenlerinin proaktif kişilik özellikleri ile mesleki yönelim ve kariyer geliştirme arzuları arasındaki ilişki. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 12(23), 1-21.
- Deniz, S. (2013). The relationship between emotional intelligence and problem solving skills in prospective teachers. *Educational Research and Reviews*, 8(24), 2339-2345.
- Elkin, N., & Karadağlı, F. (2015). Üniversite öğrencilerinin problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 11-18.
- Er, E., & Aydemir, A. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile öz kontrol ve akademik mükemmeliyetçilikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 409-425.
- Erdem, A. R., & Yazıcıoğlu, A. (2015). Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ile eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişki. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 27-41.

- George, D., & Mallery, P. (2016). Frequencies. In *IBM SPSS statistics 23 step by step* (pp. 115-125). London: Routledge.
- Greguras, G. J., & Diefendorff, J. M. (2010). Why does proactive personality predict employee life satisfaction and work behaviors? A field investigation of the mediating role of the self-concordance model. *Personnel Psychology*, 63(3), 539-560.
- Häkkinen, P., Järvelä, S., Mäkitalo-Siegl, K., Ahonen, A., Näykki, P., & Valtonen, T. (2017). Preparing teacher students for twenty-first-century learning practices (PREP 21): A framework for enhancing collaborative problem-solving and strategic learning skills. *Teachers and Teaching*, 23(1), 25-41.
- Hess, J. D., & Bacigalupo, A. C. (2014). Enhancing management problem-solving processes through the application of emotional intelligence skills. *Journal of Management Policies and Practices*, 2(3), 1-17.
- Jawahar, I. M., & Liu, Y. (2016). Why are proactive people more satisfied with their job, career, and life? An examination of the role of work engagement. *Journal of Career Development*, 44(4), 344-358.
- Kalelioğlu, F. (2015). A new way of teaching programming skills to K-12 students: Code.org. *Computers in Human Behavior*, 52, 200-210.
- Kantek, F., & Yeşilbaş, H. (2019). The effects of gender on problem solving skills of nursing students in Turkey: A meta-analysis study *Journal of Human Sciences*, 16(1), 134-142.
- Karababa, B., Yılmaz, E., Kurudirek, A., & Kurudirek, M. İ. (2022). Beden eğitimi öğretmen adaylarının proaktiflik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 1), 309-323.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Konaklıoğlu, E., & Kızanlıklı, M. M. (2011). Üniversite öğrencilerinin proaktif kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 72-92.
- Küçük, D. P. (2012). Müzik öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin iletişim ve problem çözme becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 33-54.
- Li, N., Liang, J., & Crant, J. M. (2010). The role of proactive personality in job satisfaction and organizational citizenship behavior: A relational perspective. *Journal of Applied Psychology*, 95(2), 395.
- Mayer, R. C., & Wittrock, R. (2006). Problem Solving. İçinde P. A Alexandria & P. H Winn (Eds.), *Handbook of educational psychology*. New York: Macmillan
- Morawietz, C., & Muehlbauer, T. (2021). Effects of physical exercise interventions on spatial orientation in children and adolescents: A systematic coping review. *Frontiers in Sports and Active Living*, 3, 156.
- Oral Kaya, N., Vergili, A., & Erdem, R. (2016). Sağlık çalışanlarının proaktif kişilik yapıları ile duygusal bulaşma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 91-103.
- Özkurt, B., & Alpay, C. B. (2018). Investigation of proactive personality characteristics of the students of high school of physical education and sports through various variables. *Asian Journal of Education and Training*, 4(2), 150-155.
- Özkurt, B. (2015). *Beden eğitimi spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin proaktif kişilik özellikleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Paul, R., & Elder, L. (2013). *Kritik düşünce* (Çev. Aslan E., & Sart, G). Ankara: Nobel Yayınları.
- Rahman, M. (2019). 21st century skill' problem solving': Defining the concept. *Asian Journal of Interdisciplinary Research*, 2(1), 64-74.

- Saputro, A. D., Irwanto, I., Atun, S., & Wilujeng, I. (2019). The impact of problem solving instruction on academic achievement and science process skills among prospective elementary teachers. *Elementary Education Online*, 18(2), 496-507.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., & Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 186-206.
- Siagan, M. V., Saragih, S., & Sinaga, B. (2019). Development of learning materials oriented on problem-based learning model to improve students' mathematical problem solving ability and meta cognition ability. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 14(2), 331-340.
- Sahin, I., & Fırat, N. Ş. (2009). Üniversite öğrencilerinin sorunları. *Education Sciences*, 4(4), 1435-1449.
- Şahin, N., Şahin, N. H., & Heppner, P. P. (1993). The psychometric properties of the problem solving inventory in a group of Turkish university students. *Cognitive Therapy and Research*, 17, 379-396.
- Şener, G. (2019). The predictive power of teachers' proactive personality traits on their problem solving skills. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45(45), 175-189.
- Tambunan, H. (2019). The effectiveness of the problem solving strategy and the scientific approach to students' mathematical capabilities in high order thinking skills. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 14(2), 293-302.
- Tetik, S., & Açıkgöz, A. (2013). Duygusal zekâ düzeyinin problem çözme becerisi üzerindeki etkisi: Meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir uygulama. *Electronic Journal of Vocational Colleges, UMYOS Özel Sayı*, 87-97.
- Uncuoğlu-Yolcu, İ., & Çakmak A. F. (2017). Proaktif kişilik ile proaktif çalışma davranışı ilişkisi üzerinde psikolojik güçlendirmenin etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 425-438.
- Yadav, A., Hong, H., & Stephenson, C. (2016). Computational thinking for all: Pedagogical approaches to embedding 21st century problem solving in K-12 classrooms. *TechTrends*, 60, 565-568.

Makale Geliş : 24.05.2023

Makale Kabul : 10.09.2023

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>